(471) "घुषिर् विशब्दने" (X-चुरादिः-1727. अक. सेट्. उभ. [अ]

'घुषेर्विशब्दनादौ णौ घोषयत्यविशब्दने ॥
घोषतीतीदितो घुंषेद् घुंषते कान्तिकर्मणि ।'
(श्लो. 169, 170) इति देवः ।

अस्य धातोः णिच् वैकल्पिकः । अत एव 'घुषिरविशब्दने' (7-2-23) इति सूत्रे अस्य धातोः निष्ठायां इण्णिषेधवारणाय क्रियमाणम् **अविशब्दने** इति पदं सार्थकम्, अस्य धातोः नित्यणिजन्तत्वे निष्ठायाः, धातोः अव्यवहितपरत्वाभावेन निषेधाभावे सिद्धे **अविशब्दने** इति पदं व्यर्थं भवेत् । अतः णिच् वैकल्पिकः । एवं च णिजभावपक्षे इण्णिषेधवारणाय तत् सार्थकमिति स्वांशे चारितार्थ्यम् । णिचो वैकल्पिकत्वेन शुद्धाद्धातोः, सन्नन्तात्-यङन्ताच्च पूर्वोक्तभौवादिक-'घुषि' धातुवत् (470) सर्वाणि रूपाणि बोध्यानि । निष्ठाप्रत्यये परं, **संघुषितं** वाक्यमित्येव साधु । ण्यन्तात्, ण्यन्तप्रकृतिकसन्नन्ताच्च इमानि रूपाणि लिख्यन्ते ।

घोषकः-षिका, जुघोषयिषकः-षिका ; घोषयिता-त्री,
जुघोषयिषिता-त्री ; घोषयन्-न्ती, जुघोषयिषन्-न्ती ;
घोषयिष्यन्-न्ती-ती, जुघोषयिषिष्यन्-न्ती-ती ; घोषयमाणः,
जुघोषयिषमाणः ; घोषयिष्यमाणः, जुघोषयिषिष्यमाणः ;
सङ्घोट्-संघोड्-संघोषौ-संघोषः ;
—
संघोषितः-तम्, जुघोषयिषितः-तवान् ; घोषः, जुघोषयिषुः ;
घोषयितव्यम्, जुघोषयिषितव्यम् ; घोषणीयम्, जुघोषयिषणीयम् ;
घोष्यम्, जुघोषयिष्यम् ; ईषद्घोषः-दुर्घोषः-सुघोषः ;
घोष्यमाणः, जुघोषयिष्यमाणः ; घोषः, जुघोषयिषः ;
घोषयितुम्, जुघोषयिषितुम् ; घोषणा, जुघोषयिषा ;

[अ] यद्यपि धातुपाठे '**घुषिर् विशब्दने**' इति इरित्त्वेन निर्देशः क्रियते, तथापि पर्यालोच्यमाने इरित्करणं न प्रामाणिकमिति प्रतिभाति । अत एव **भाष्यकृता**—'**घुषिर**विशब्दने' (7-2-23) इत्यत्र अविशब्दनाल्लिङ्गात् णिचो वैकल्पिकत्वं बोधितम् । इरित्करणं प्रामाणिकं चेत् तत एव णिचो वैकल्पिकत्वं बोध्येत, तथा तु न कृतम् । एवं च '**घुषिः विशब्दने**' इति इका निर्देश एव उचितः ।